

2026-03-17

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Joakim Lindström
072-601 16 15
joakim.lindstrom@tco.se

TCO:s yttrande över betänkandet Ett nytt brott och andra åtgärder mot människohandel (SOU 2025:119)

Ju2025/02760

Tjänstemännens centralorganisation (TCO) har fått tillfälle att yttra sig över Ett nytt brott och andra åtgärder mot människohandel (SOU 2025:119) och lämnar härmed våra synpunkter.

Sammanfattning

TCO tillstyrker samtliga förslag som utredningen lämnar som förslaget att införa en ny straffbestämmelse som rör användande av tjänster som tillhandahålls av ett offer för människohandel eller människoexploatering.

TCO anser att det finns flera skäl att se över bestämmelserna om människohandel och människoexploatering. Utredningen och flera organisationer, inklusive TCO, har kritiserat nuvarande regleringar för att vara komplicerade och att tillämpningen innebär få fällande domar. Bestämmelserna om människohandel och människoexploatering bör därför ses över för att bidra till att komma till rätta med mycket allvarliga problem på arbetsmarknaden och andra delar av samhället där människor utnyttjas med mycket allvarliga konsekvenser för både individ och samhälle.

TCO:s övergripande synpunkter

TCO välkomnar de skärpningar och förslag som lämnas av utredningen. Att flytta fokus till de personer och företag som utnyttjar arbetskraft i kriminella upplägg är något som vi har efterfrågat även i andra sammanhang. Införandet av brottet olaga tjänsteutnyttjande är ett bra steg i den riktningen.

Utredningen pekar på det låga antalet lagföringar som sker av brott som rör människohandel och människoexploatering. Förväntningarna är låga även när det gäller lagföring av det föreslagna nya brottet tjänsteutnyttjande. Flera organisationer har kritiserat Sverige, vilket även framkommer av utredningen, för att ha få människohandelsdomar, bland annat beroende på höga trösklar i lagstiftningen.

Det är tydligt att människohandel med tvångsarbete som syfte ökar. Brottsförebyggande rådets fortsatta arbete med att ta fram statistik

blir mot bakgrund av detta särskilt intressant att följa för att se om förändringarna i bestämmelsen om människohandel och det nya brottet olaga tjänsteutnyttjande leder till lagföring i större utsträckning.

De få fällande domar som förekommer för människohandel respektive människoexploatering gör att det kan ifrågasättas hur effektiv den nya lagstiftningen blir. Utredningen skriver att en större översyn av bestämmelsen om människohandel kan vara motiverad, men att den snäva utredningstiden och uppdraget inte tillät en djupare analys. TCO anser mot bakgrund av detta att det är motiverat att tillsätta en ny utredning för att närmare se över bestämmelsen, särskilt om de nu föreslagna förändringarna inte leder till lagföring i större utsträckning.

TCO anser även att samhället bör vidta fler åtgärder för att hjälpa offer för människohandel och människoexploatering. Det handlar både om att hjälpa människan och brottsoffret, samt att stödja brottsoffer för att kunna lagföra fler gärningspersoner. Föreliggande utredning har inte haft i uppdrag att föreslå fler sådana åtgärder men TCO anser att även denna fråga bör utredas närmare.

TCO anser att det finns en del inspiration att hämta i Belgiens arbete mot arbetslivskriminalitet och hänvisar i de delarna till utredningens egen redogörelse av den belgiska lydelsen av människohandelsbrottet, se avsnitt 5.6.4 Belgien. Även andra delar av det belgiska exemplet som gås igenom av utredningen och Delegationen mot arbetslivskriminalitet i SOU 2024:14 är intressanta.

TCO:s synpunkter på enskilda förslag och bedömningar

TCO tillstyrker utredningens förslag och delar i huvudsak de bedömningar som utredningen gör. I detta avsnitt redovisas de kommentarer som vi har i till utredningens förslag, bedömningar och resonemang.

5.8.4 Fler exploateringssyften bör uttryckligen framgå av lagtexten

TCO tillstyrker i huvudsak utredningens förslag om att fler exploateringssyften bör framgå av lagtexten.

TCO vill däremot invända att specificeringen av tiggeri kan innebära att fokus flyttas från den bakomliggande exploateringen till de som tigger. Listan över exploateringssyften ska inte ses som uttömmande och det finns inte heller någon rangordning i uppställningen. Tiggeri omfattas redan av bestämmelsen i sin nuvarande lydelse även om det inte uttryckligen anges. Att tiggeri specificeras innebär viss risk för att fokus flyttas till de som tigger, vilka troligen är brottsoffer, i stället

för att prioritera övrig och i många fall bakomliggande arbetskraftsexploatering. Det kan mot bakgrund av detta ifrågasättas om tiggeri är ett sådant exploateringssyfte som ska inkluderas i bestämmelsen.

5.9.2 – 5.9.3 Straffbestämmelse för brott som rör användning av tjänster

TCO tillstyrker förslaget att införa en ny straffbestämmelse som rör användande av tjänster som tillhandahålls av ett offer för människohandel eller människoexploatering. TCO delar även utredningens bedömning att en sådan straffbestämmelse kan ha en normbildande effekt och bidra till att öka medvetenheten hos de som köper tjänster i utsatta branscher. Det finns naturligtvis en risk för att den föreslagna straffbestämmelsen inte blir särskilt effektiv med tanke på antalet fällande domar för människohandel och människoexploatering. Men den nya bestämmelsen kan bidra till att antalet domar ökar om medvetenheten om förekomsten av människohandel och människoexploatering ökar hos både köpare och beställare i utsatta branscher.

6.5.2 Vidareslussningsmekanism och nationell kontaktpunkt

TCO tillstyrker utredningens förslag att Jämställdhetsmyndigheten bör få ett formellt ansvar för Sveriges vidareslussningsmekanism med mera. TCO delar även utredningens bedömning att Socialstyrelsen bör ges i uppdrag att i samråd med Jämställdhetsmyndigheten ta fram stödmaterial och vidta kunskapshöjande åtgärder.

TCO anser att det är bra att utredningen uppmärksammar att antalet misstänkta offer som har fått ett tidsbegränsat uppehållstillstånd efter ansökan från socialnämnden är lågt och att Sverige bör säkerställa att brottsoffers tillgång till stöd inte villkoras av deras vilja att samarbeta i en brottsutredning. Det föreslagna ansvaret för Jämställdhetsmyndigheten bör kunna förbättra brottsoffrens ställning men TCO saknar till viss del konkreta förslag kring på åtgärder för hur det deras ställning ska kunna förbättras.

TCO vill i sammanhanget uppmärksamma det fortsatta behovet av ett fungerande samarbete och kontakt med Sveriges fackföreningar. Fackföreningarna har kunskaper om hur arbetsmarknaden fungerar och möjligheter att komplettera det stöd som andra delar av samhället kan erbjuda. De flesta fackföreningar hjälper i första hand sina medlemmar men samarbetar med varandra för att bistå på flera sätt, till exempel genom Fackligt center för papperslösa.

6.5.3 Inkvartering och skyddade boenden

TCO tillstyrker utredningens förslag att regeringen bör ge Socialstyrelsen i uppdrag att kartlägga om tillgången till boendeinsatser är ändamålsenlig med mera.

Therese Svanström
Ordförande

Joakim Lindström
Utredare